

Pilt teatri jalutussaalil seinalt lausa kutsuvad juures seisatama. A. Ahvelini signatuuriga maalil vaatavad vastu mõtlikult näo Jakob Liiv, taustaks Rakvere siluett. Niiviisi kirjaniku silmitsi seistes tekib tahtmine temaga vestelda ning lutargalt mehelt üht-teist üttsida.

Kuidas elukäik Teid Väike-Maarjast Rakverre tõi?

Võib-olla oli üheks põhjuseks Rakvere rahva teatrihuv. Väike-Maarjas oli just valmis saanud Põllumeeste Seltsi avar maja, milles võis ka teatrietendusi korraldada. Kuid seltskonnatöö ja eriti seltsimaja ehitus olid mu aja ära neelanud ja majanduslikku seisukorda halvendanud. Kauplus, mis enamasti mu abikaasa juhtida jäi, ei andnud tulu. Tundsin, et varem või hiljem pean Väike-Maarjast ära minema.

1913. a. veebruarikuus sain Rakvere Hariduse Seltsi koolijuhatajalt kirja, milles see teatas, et Rakvere eesti seltskond on otsustanud mind linnas elama kutsuda ja mulle kohalikus krediitühisuses kohta määranud. Et nendel oli tekkinud oma teatri asutamise kavatsus, siis arvati sealjuures ka minu nõu ja jõudu vaja minevat.

Kaalusin seda ootamatut pakkumist ja sõitsin Rakvere koha asjus läbi rääkima. Mind võeti vastu nagu vana sõpra ja sooviti, et ma paari nädala pärast ametisse tuleksin.

Korraldasin siis oma elujärje kiiresti ümber, nii et

sain 1913. a. aprillikuus Rakveres tööle asuda.

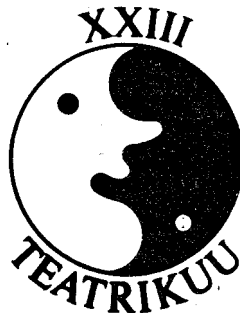
Algul näis elu siin uus ja võõras. Kadakasakslus püüdis kogu jõust oma endist seisuks hoida. Peenemas seltskonnas valitses arvamine, et vaid see on haritud inimene, kes saksa keelt räägib. Tuli ette, et tänaval kõndijad omavahel eesti keelt rääkisid, aga võõrale vastu jõudes kassaksa- või venekeelseid lauseid vahetama hakkasid.

fied ikka oma teatrimaja ehituse ümber.

Nii tekkiski kavatsus ehitada Rakveres ühine hoone teatri ja krediidiastutuste jaoks. Arhitekt Burman valmistas uue maja plaani. Üks osa sellest ehitusest oli määratud pankade jaoks, suurem osa oli mõeldud ajakohaseks teatrimajaks. Pankadele määratud majaosa ehitus algas 1913. a. kevadel ja sai sügiseks valmis (praegune Lai tn.

Dialog Jakob LIIVIGA

□ **TEATRIKIRJUTISTE
VÕISTLUSEL KOLMANDA
PREEMIA SAANUD TÖÖ** □

Kas jätkasite siin ka oma seltskondlikku tegevust?

Ega ma osanudki teistmoodi elada. Juba maikuus valis Rakvere Jaagupi Põllumeeste Selts mind abiesimeheks. 1914. aastal korraldasime Rakveres näituse. Siis aga võeti näituseplats ja kuurid sõjaväe kasutusse ja seltsi tegevus jäi mitmeks aastaks soiku.

Tolleaegses linnas seltsielus oli tähtsal kohal näitemängudega pidade korraldamine. Aga juhuslikes ruumides oli nende etendamine viletsavõitu. Sellepärast keerlesid mõt-

7). Paari aasta pärast taheti ka teist osa ehitama hakata. Kuid sellele tõmbas kriipsu peale 1914. a. alanud Esimehe maailmasõda. Ehitus jäigi soiku.

Aga ometi ei matnud linnarahvas teatri ehitamise mõtet lõplikult maha.

Hiljem, kui ma juba Rakvere linnapea olin, hakkasin taotlema, et Rakvere mõisa maad linnale antaks. Põllutöministeeriumist öeldi vastuseks: mõisa hooned on sõja aegadest nii ära purustatud,

et linn neid remontida ei suuda. Kinnitasin, et linnal on küllalt julgust Rakvere mõisa niisuguses seisukorras, nagu ta on, vastu võtta.

Pärast pikki sekeldusi anti mõisa maad siiski linnale. Ühes sellega tuli ka kogu mõisa majapidamine ja inventar oma hoolde võtta. Aga kauemat aega peremeheta majapidamises olid hobused kärnas ja kariloomadki äärmiselt viletsad. Nägime küll palju muret ja vaeva, et majapidamisega hakkama saada. Ja linna rahaline seisund ei võimaldanud hoonete remonti teha.

Kas ei tekitanud see kõik ka väsimust-tüdimust?

Linnapea töö oli raske küll. Vana ja väsinud mehena ütlesin sellest ametist lahti. Siis olin veel neli aastat kooliõpetaja ja lõin ikka kaasa ka seltskonnategevuses.

1921. aastal valis Rahvama ja Selts mind oma esimeheks. Ka seda ametit ei olnud kerge pidada. Võtsime siis varemeks lõhutud mõisa härrasemaja oma seltsimajaks. Aga selle esialgne remont ja ruumide laiendamine nõudsid hulga raha, mida oli raske kokku saada.

Proovisime tulu saada alkoholit einelaua pidamisest. Sellest aga suurt osa ei võetud ja nõnda jäime rahalistsesse raskustesse. Ühinesime siis Hariduse Seltsiga, müüsimise selle kinnisvara ära ja katsime saada rahaga oma suuri väljaminekuid.

(Järg 3. lk.)

Dialog Jakob LIIVIGA

(1. lk. järg)

1928. aastal tegi linnavolikogu otsuseks, et kavatses teatrimaja tuleb mõisa härrasemaja külge ehitada, ja määras ehituse fondiks miljon marka. Haridusministeeriumilt lubati viis miljonit.

Kas siis viimaks ometi olid teatrimaja ehituse teelt takistused kõrvaldatud?

Ei, veel mitte. Rakvere teatrimajale olid saatuse poolt määratud rasked sünnivaevad.

Eelpool nimetatud rahasummadega poleks saanud maja valmis ehitada. Puuduva raha tahtis selts loteriide, pidade ja korjanduste abil kokku saada. Ka Rakvere Näitlejate Ring aitas omalt poolt tõhusalt kaasa.

Linnas oli veel kaks suuremat seltsi — Tuletõrje Ühing ja Käsitöölise Abiandmise Selts. Tegime neile kirjaliku ettepaneku, et kõik kolm seltsi ühineksid ning ühisei nõul ja jõul ajakohase maja ehitaksid, kus teater tegutseda saaks ja ka seltside koosolekuteks ruumi jätaks.

Meie ettepanekule vastamata hakkas kumbki selts endale 1929. aasta suvel maja ehitama. Suurte pangavõlgadega viisid nad need ehitused sügiseks lõpuni. Ka Rahvama ja Hariduse Selts ei saanud ehitust enam edasi lükata. Olid ju selleks hinnalised projektid tellitud ja palju ehitusmaterjali valmis muretsetud.

Teatrimaja pidulik nurgakivi panek toimus 1929. aasta 28. juulil. Kõigil kokku tulnud inimestel oli ülev ja lootusrikas meeleolu. Ehitustöö algas ja läks edasi plaanipäraselt, maja saadi samal aastal katuse alla. Järgmisel aastal pidi see lõpule viidama.

Riigis aga valitses majanduskriis, ka loterii ei andnud loodetud tulu ja haridusministeeriumist saime lubatud viie miljoni asemel ainult kaks kätte. Nende asjaolude tõttu jäid teatrimaja ehitustööd seisma. Et selts ennast suurte võlgadega koormata ei tahtnud, siis oli ehitus veel 1937. aastal lõpule viimata. Niiviisi minu silmad teda valmina ei näinudki.

Aga suuresti Teile tööle toetudes sai kutseline teater siin 1940. aastal tööd alustada. Sellepärast on mitu põlvkonda teatrihuvilisi Teile südamest tänulikud.

Kirja pannud Erich MEERJA